

Val 2026

Libers valpaket är ett inspirerande och engagerande material där eleverna på ett lustfyllt sätt får lära sig om hur val går till och hur Sverige styrs. Eleverna får uppgifter som hjälper dem att reflektera och göra personliga ställningstaganden kring demokrati, politik och opinionsbildning.

Söndag den 13 september 2026 är det val i Sverige.

Libers valpaket består av:

Texter och övningar från SOS 5

I Libers valpaket ingår utvalda texter om val och om hur Sverige styrs ur SOS 5 grundbok och arbetsbok, kapitel Politik och Demokrati.

Intresseväckande, kreativa och kluriga uppgifter

Alla uppgifter i valpaketet finns som kopieringsunderlag att dela ut till elever.

- **Statsministerlängd**

En text om Sveriges alla statsministrar genom tiderna. Läsförståelse av tabell/statistik.

- **Sveriges första kvinnliga statsminister**

En text om Magdalena Andersson. Läsförståelse samt diskussionsfrågor om statsministerns roll i samhället.

- **Valspråk**

En para ihop-övning. Vilket valspråk hör till vilket parti?
Diskutera: Vad menas med valspråken?

- **Valaffischer**

Eleverna analyserar hur politiska partier förmedlar sitt politiska budskap.

- **Besök en valstuga**

Besök en valstuga med klassen. Här får du upplägg, uppgifter samt arbetsgång.

- **Vårt parti**

Låt eleverna starta ett eget parti med instruktioner om namn, huvudfrågor, valspråk och partisymbol.

- **Valkampen**

Ett tärningsspel där eleverna på ett lustfyllt sätt får träna på politiska ord och begrepp.

- **Partidebatt**

Här får eleverna först träna på argumentation i form av en debatt. Därefter iklär de sig rollen som politiker och söker information om utvalda politiska frågor för att argumentera för ett politiskt partis åsikter.

Till alla uppgifterna finns ett **lärarmaterial** med instruktioner, kommentarer och facit till uppgifterna.

Lärarmaterial

Välj de texter och övningar ni vill arbeta med och gör det på ett sätt som passar er bäst. Temat kräver inte att man arbetar med alla texter och övningar.

Statsministerlängd

Den här uppgiften kan vara krävande för eleverna som är ovana vid att läsa och leta information i tabeller. Vårt förslag är att eleverna arbetar i par eller grupp med uppgiften för att hjälpas åt att leta svar på frågorna. Vi rekommenderar att du som lärare går igenom rätt svar tillsammans i klassen för att synliggöra vilka strategier man kan använda för att uttyda svaren.

Facit:

1. Socialdemokraterna
2. Hjalmar Branting (3 gånger)
3. Tage Erlander (25 år)
4. Louis de Geer
5. 35
6. Per Albin Hansson och Olof Palme
7. Olof Palme (kors = avliden. Det framgår dock inte hur de dog, Hansson dog av hjärtinfarkt, Palme blev skjuten.)
8. Magdalena Andersson
9. Oktober
10. För att det är val i september

Sveriges första kvinnliga statsminister

Texten om Magdalena Andersson är en klassisk övning i läsförståelse. Skapa gärna förförståelse genom att gå igenom begreppen regeringschef, statsminister och statschef innan eleverna läser texten och svarar på frågorna. Gå avslutningsvis igenom rätt svar på läsförståelsefrågorna med klassen.

regeringschef – Den som leder regeringen. I vissa länder kallas regeringschefen för premiärminister.

statminister – I Sverige och i övriga nordiska länder kallas regeringschefen för statsminister.

statschef – Den högsta titeln man kan ha i ett land. I en republik är det oftast en president och i en monarki är det en kung eller drottning.

Facit:

1. 1921 (beslutet fattades 1919)
2. Karin Söder
3. 4 november 2021
4. 30 november 2021
5. 2014–2021
6. Socialdemokraterna
7. Folkdräkt
8. Civilekonom
9. En kvinnlig statschef
10. Att vara sparsam

Vi rekommenderar att du som lärare leder diskussionen kring följande frågor (förslagsvis genom att låta eleverna fundera enskilt först, sedan diskutera i par för att till sist redovisa och sammanfatta i helklass).

De första frågorna har öppna svar.

- Vad gör en statsminister? Försök att tillsammans räkna upp vad ni tror en statsminister har för uppdrag och arbetsuppgifter.
- Vad tycker du gör en bra statsminister?
- Skulle du vilja bli statsminister? Varför/Varför inte?
- Vad betyder uttrycket ”Vi måste spara i ladorna”, tror du?

Exempelsvar till vad uttrycket ”spara i ladorna” betyder:

Det är en metafor och syftar på att man lägger undan pengar för ha om tiderna blir sämre. Förr sparade bönder höbalar och spannmål i lador för att ha under vintern och vid sämre tider.

Valspråk

När eleverna är färdiga med att para ihop valspråken med rätt parti är det bra om du som lärare leder diskussionen kring frågorna:

- Vad menas med valspråken?
- Vad tror du att partierna vill genomföra och uppnå?

Facit:

1. KD
2. V
3. L
4. M
5. SD
6. MP
7. S
8. C

Valaffischer

Vi erbjuder en uppgift med tre exempel på valaffischer. Du kan också uppmana eleverna att leta efter valaffischer ”på stan”. Låt dem fotografera affischerna med mobilen och skicka till dig innan lektionen. Det kan också vara bra om du söker upp samtliga riksdagspartiers valaffischer på nätet. Tänk på att det cirkulerar en hel del falska affischer online. Visa affischerna digitalt och diskutera:

- Vad visar bilderna? Varför tror ni att partierna har valt just de här bilderna? Vad vill partierna förmedla med bilderna?
- Vilka känslor väcker affischerna?
- Vad är partiernas budskap på affischerna? Vad försöker de säga?
- Vilken affisch är bäst/sämst, tycker du? Varför?
- Finns det några likheter och skillnader mellan affischerna?

Besök en valstuga

Ett bra sätt att lära sig mer om de olika partierna och vad en valrörelse innebär är att besöka partiernas valstugor (om det finns sådana tillgängliga på er ort). En fördel med valstugorna är att de ofta lyfter fram lokala frågor. För att besöket ska bli meningsfullt är det viktigt att syftet med besöket är tydligt och att eleverna har en konkret uppgift att lösa. I detta valpaket finns en uppgift om att söka svar på följande valfrågor på kommunal nivå:

- Vilken eller vilka är era huvudfrågor i kommunpolitiken?
- Vilka är de viktigaste förändringarna som ni vill göra för skolan?
- Vad vill ni göra för ungdomar i vår kommun?

Innan ni gör klassutflykten för att besöka valstugor behöver du som lärare dela in eleverna i grupper samt bestämma vilket parti grupperna ska söka information om. Dela ut elevbladet med uppgiften så att varje grupp har med sig uppgiften på klassutflykten. Elevbladet innehåller frågorna samt vad de ska tänka på under själva besöket.

Tanken är att besöket ska mynna ut i en presentation om partiets huvudfrågor i kommunalpolitiken, vad de vill göra för att förbättra skolan samt vilka satsningar de vill göra för kommunens ungdomar. Du som lärare får ge vidare instruktioner om hur du vill att själva presentationen ska genomföras. Ska de endast redovisa svaren på frågorna muntligt eller ska de producera en PowerPoint-presentation eller en plansch med partiets svar på frågorna samt partiets valaffischer och foton från själva besöket?

Vårt parti

Det här är tänkt som en gruppuppgift där eleverna startar ett parti utifrån följande punkter:

- Vad skulle ert parti heta?
- Vilka skulle vara era tre huvudfrågor?
- Vilket skulle vara ert valspråk?
- Hur skulle er partisymbol se ut?

Du som lärare bör fundera på hur du vill att eleverna ska redovisa arbetet med de nystartade partierna, så att du kan styra redovisningar så som du vill ha det och göra planering därefter.

Tips på länkar

På Valmyndigheten kan du läsa mer om hur det går till att starta ett parti:
val.se/for-partier/bilda-parti

Valkampen

Skriv ut spelplanen i A3. Till spelet hör ett antal frågekort som lämpligast skrivs ut dubbelsidigt så att ni får både fram- och baksida. Om ni kopierar korten på tjockare papper håller de längre. Både spelplan och frågekort kan med fördel lamineras. Se kopieringsunderlag för spelregler. Spelet och frågekorten kommer i en separat nedladdningsbar pdf. Spelet går bra att spela även utan tärningar.

Partidebatt

Förberedelse inför partidebatt

För att ni ska kunna ha en partidebatt behöver ovana elever först träna på att argumentera och debattera. Här nedan följer ett förslag på upplägg som tränar eleverna inför partidebatten som är slutmålet.

För de elever som ännu inte arbetat med argumentation finns också förslag på hur ni kan träna på grundläggande argumentation i debattform på ett enkelt sätt (detta steg kan hoppas över för vana/äldre elever).

I början är det vanligtvis elever som känner sig bekväma med att tala inför klassen att argumentera som brukar anmäla sig att vara lagets talespersoner. I den här övningen kan även osäkra elever ges möjlighet att sitta i panelen eftersom man inte är ensam utan har sitt stöd av sina lagkamrater.

Träna på grundläggande argumentation

Här kommer förslag på argumentationsämnen att dela ut till eleverna (se kopieringsunderlag): *hund/katt, morgon/kväll, titta på tv/lyssna på musik, vinter/sommar, böcker/datorer, cykel/bil, matte/engelska, jul/födelsedag, pizza/hamburgare med pommes frites, streamingtjänster/bio, vänner/familj, England/USA.*

Här passar det också bra att gå igenom argumentationstips (se kopieringsunderlag).

Hur kan en debatt gå till?

- Dela in klassen i två lag – till exempel lag blå och lag röd. Låt varje lag utse tre elever som ska argumentera (eller så väljer du som lärare eller lottar). Placera två bord snett mot varandra längst fram i klassrummet. Resterande lagmedlemmar placerar sig på sin halva av klassrummet. De tre representanterna tar plats vid borden.
- Du som lärare är moderator. Dela ut ämnet för argumentationen, till exempel ett lag ska argumentera för att katter är bättre än hundar och det andra laget ska argumentera för att hundar är bättre än katter.
- Åhörarna i respektive lag får inte kommentera och lägga sig i debatten, men har en hög med lappar så att de snabbt kan skriva ner förslag på nya argument och motargument för att understödja och bistå de som argumenterar. Varje lag behöver utse en så kallad "springare" (man kan turas om), det vill säga en elev som samlar ihop alla lappar och springer fram till panelen och lämnar övriga lagets lappar med nya förslag på argument.
- Själva argumentationen kan genomföras som en tävling. Ge stilpoäng för välgrundade argument, bra formuleringar, vitsighet och snabba kontrningar. Sätt en tid. Det lag som samlat ihop mest poäng när tiden är ute vinner. Debatten behöver inte genomföras som en tävling (det avgörs av läraren beroende på klassklimatet). Efter genomförd argumentationsrunda kan man lyfta goda exempel på bra och välgrundade argument.
- Byt sedan ämne och/eller debattörer.

Förberedelser inför partidebatten

1. Inhämta kunskap om valet och partier

Låt eleverna inhämta kunskaper om valet och partier genom att till exempel läsa kapitlet Politik och Demokrati ur SOS 5 (se bifogat textutdrag) och göra tillhörande uppgifter om val och hur Sverige styrs.

2. Titta på en partiledardebatt

Vi rekommenderar er att titta på retorikprogram på UR.

Eller visa **en utvald del** ur en debatt, till exempel:

<https://www.svtplay.se/video/8y2mQvd/agenda/sa-var-debatten>

3. Välj vilka valfrågor som ska debatteras

Bestäm vilka ämnen som eleverna ska läsa på och debattera om. Det kan vara bra att avgränsa och fokusera på tre till fem utvalda frågor. Här är förslag på ämnen att debattera om (de fem första ämnena är frågor som de flesta väljare tycker är viktigast):

- **Brott** – Vad ska vi göra för att minska brotten och stoppa de kriminella gängen?
- **Vård** – Vad ska vi göra för att korta tiden för hur länge man får vänta på att få vård?
- **Skola** – Vad ska vi göra för att få en bättre och mer jämlik skola?
- **Klimatet** – Vad ska vi göra för att minska utsläppen av gasen koldioxid som värmer klimatet?
- **Människor på flykt** – Hur många flyktingar ska vi ta emot i Sverige och vad ska vi göra för de ska få det bra i Sverige?
- **Arbete** – Vad ska vi göra för att fler unga vuxna ska få ett jobb?
- **Bostad** – Vad ska vi göra för att fler unga vuxna ska kunna flytta hemifrån?
- **Skatter** – Ska vi höja eller sänka skatterna?
- **Hjälp till andra länder** – Ska det svenska biståndet öka eller minska och vad ska det gå till?
- **Försvaret** – Är vi rustade för ett eventuellt krig?
- **EU** – Är det bra eller dåligt för Sverige att vara med i EU?
- **Integration** – Vad ska vi göra för att minska segregationen i samhället?
- **Pensioner** – Hur gör vi ett hållbart pensionssystem?

4. Läs om partiets åsikter kring de utvalda valfrågorna

Dela in eleverna i grupper och tilldela grupperna varsitt politiskt parti. Låt eleverna leta information om vad partierna anser i de utvalda frågorna ovan genom att besöka valstugor eller söka information på de olika partiernas hemsidor. Dela ut instruktionen till eleverna (se kopieringsunderlag Val 2026 Partidebatt) Låt eleverna förbereda sig inför partidebatt genom att följa instruktionerna.

Genomför partidebatten

När eleverna är pålästa och förberedda är det dags för själva partiledardebatten. Vi hoppas på många givande diskussioner om viktiga valfrågor.

Tips på hemsidor:

socialdemokraterna.se

centerpartiet.se

moderaterna.se

liberalerna.se

kristdemokraterna.se

mp.se

sd.se

vansterpartiet.se

riksdagen.se (Demokrativerkstaden i klassrummet)

8sidor, lättläst om valet: 8sidor.se/tag/valet-2026/, 8sidor.se/sa-styrs-sverige/

Centralt innehåll i samhällskunskap 4-6 LGR 22

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Hur individer och grupper kan påverka beslut, genom att rösta i allmänna val och till exempel genom elevråd i skolan eller genom att skapa opinion i sociala medier.
- Riksdagen och regeringen och deras olika uppdrag. Politiska val och partier i Sverige. Skiljelinjer i några aktuella politiska frågor.

Bildlista

Sidan 32: Foto på Magdalena Andersson av fotograf Kristian Pohl/Regeringskansliet

Sidan 36: Foton på valaffischer tagna av redaktion med tillåtelse att använda av respektive politiskt parti.

Alla övriga bilder: Shutterstock.com

Viktiga ord

val

representant

riksdag

regioner

kommuner

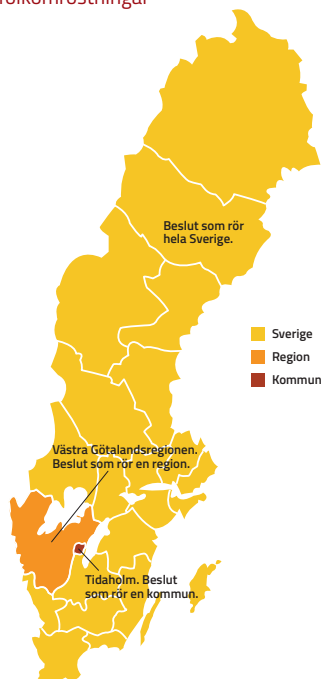
medborgare

politiska partier

valkampanj

EU

folkomröstningar

När det är val får man rösta i tre val samtidigt: politikerna i **riksdagen** beslutar om sådant som ska gälla för hela landet, politikerna i **regionerna** beslutar om saker som handlar om region och politikerna i **kommunerna** beslutar om det som bara handlar om kommunen.

Val

Sverige är en demokrati. Alltså ska folket bestämma.

Men hur bestämmer folket? Det bor över 10 miljoner människor i Sverige. Det är svårt att samla alla människor på ett torg och be dem rösta genom att räcka upp handen.

I stället har vi **val** där vi väljer vilka personer som får bestämma åt oss. De är folkets **representanter** och kallas för politiker.

Folket röstar i tre val

Tycker du att politikerna gör ett dåligt jobb? Finns det något de borde lägga mer eller mindre pengar på? I så fall kan du prata med någon som är 18 år eller äldre. Det är nämligen de som bestämmer vilka som ska få bli politiker.

Vart fjärde år är det val till **riksdag**, **regioner** och **kommuner**. Då får de som har fyllt 18 år rösta på olika partier. Allas röster är lika mycket värda. Det spelar ingen roll hur mycket pengar man har eller vad man jobbar med.

Valsedlarna läggs i en låst låda, så att det inte ska kunna ske något fusk.

Vem får rösta?

För att få rösta i valen till riksdagen måste man:

- Ha fyllt 18 år, senast samma dag som det är val.
- Vara svensk medborgare.
- Bo i Sverige, eller ha bott i Sverige tidigare.

För att få rösta i valen till regioner och kommuner behöver man inte vara svensk medborgare. Men man måste fortfarande ha fyllt 18 år.

Reflektera

Är 18 år en bra åldersgräns tycker du? Kom på några fördelar och nackdelar.

Vem är medborgare?

Den som har minst en förälder som är svensk medborgare blir **medborgare** redan vid födseln. Den som har flyttat till Sverige från ett annat land kan ansöka om att bli medborgare efter en viss tid (ofta fem år).

Politiska partier

När det är val får man alltså rösta i tre val samtidigt: **riksdagen**, **regionfullmäktige** och **kommunfullmäktige**. Man kan rösta på olika partier i alla tre valen om man vill.

Partier är organisationer där människor valt att gå med för att de vill arbeta politiskt. En del partier har funnits i över 100 år, andra är nyare.

Alla som har rätt att rösta får ett röstkort. Det och en legitimation måste man ha med sig när man går och röstar.

De största partierna i Sverige är:

Centerpartiet	Moderaterna
Kristdemokraterna	Socialdemokraterna
Liberalerna	Sverigedemokraterna
Miljöpartiet	Vänsterpartiet

Varje parti brukar komma överens om ett partiprogram, där deras viktigaste frågor står. Men det kan finnas många olika åsikter inom partierna, alla som är med i partiet behöver inte tycka likadant om allt.

Ibland vill olika partier samma sak, men de kan vara oense om vad som behöver göras för att målet ska nås.

Partierna har valkampanj

Veckorna före valet försöker partierna övertyga väljarna att rösta på just dem. Partierna lägger mycket pengar på **valkampanjer**. De sätter upp affischer och köper reklam i tidningar, på nätet och i sociala medier.

Partiernas representanter brukar vara ute på stan och dela ut material. De skriver också på sina hemsidor vad de vill göra om de vinner valet. I många städer sätter partierna upp valstugor. Dit kan man gå om man vill veta mer om partiet. Det går bra att besöka en valstuga och ställa frågor även om du är för ung för att rösta.

Ofta samlas flera valstugor på ett och samma ställe i en stad eller en kommun. Förutom att partisymbolen syns tydligt brukar partiet lyfta fram någon fråga som de tycker är extra viktig.

Så går valet till

Valet hålls alltid på en söndag, eftersom flest personer är lediga då. Det går också bra att rösta i förväg, det brukar finnas lokaler för förtidsröster på vissa bibliotek.

När vallokalerna har stängt räknas alla röster. Det brukar ta ett par dagar innan de är helt färdigräknade. Partierna får ett visst antal platser i riksdagen, beroende av hur många röster som de har fått. De partier som inte får tillräckligt många röster blir utan platser.

På valdagen går man till vallokalen för att rösta. Vart fjärde år väljs vilka som ska sitta i kommuner, regioner och riksdagen. I vallokalen får man stå bakom en skärm för att ingen ska kunna se vilket parti någon annan röstar på.

Kan du komma på varför det är viktigt att kunna förtidsrösta?

Varje röst kontrolleras och räknas noggrant för att valresultatet ska bli rätt.

Vallokal är den plats dit man går för att rösta.

POLITIK OCH DEMOKRATI **21**

Senaste valet

Vill du veta hur det gick i senaste valet? Kolla på valmyndighetens hemsida: www.val.se

I många kommuner finns det andra partier, som inte sitter i riksdagen. Vill du veta vilka partier som finns i kommunfullmäktige i din kommun? Kolla på kommunens hemsida.

De flesta röstar

De allra flesta brukar rösta i valen till riksdag, kommuner och regioner. Även om man inte tycker att något parti har rätt i allt, så röstar man på det parti som man tycker är bäst. Eller minst dåligt. Den som inte röstar alls missar chansen att vara med och bestämma.

Det är sällan som ett parti får så många röster att det kan bestämma allt. Politiker från olika partier försöker ofta samarbeta och kompromissa, det vill säga komma överens om en lösning som alla är någorlunda nöjda med.

Men det är också viktigt att det finns skillnader mellan partierna. Annars skulle det ju inte spela någon roll hur väljarna röstade i valen.

Bra att veta om val

- Man får rösta på vilket parti man vill.
- Det är hemligt vad man röstar på. Man får givetvis berätta för andra vad man röstar på om man vill. Men ingen kan tvinga en. Alla röster räknas noga, men det går inte att se vilken person som har röstat på vad.
- Vem som helst får starta ett parti och ställa upp i valet. Men det brukar vara svårt för nya och okända partier att få så många röster att de kommer in i riksdagen.

Reflektera

Varför är det viktigt att det är hemligt vad en person röstar på?

Vad tycker partierna?

En del partier tycker samma om vissa saker. Men ofta tycker partierna olika om det mesta. Vad har till exempel partierna tyckt om betyg i skolan? När ska elever börja få betyg?

Socialdemokraterna: Betyg från årskurs 6.

Moderaterna: Betyg från årskurs 3.

Sverigedemokraterna: Betyg från årskurs 4.

Centerpartiet: Betyg från årskurs 6.

Vänsterpartiet: Inga betyg, i stället ett skriftligt omdöme när man slutar årskurs 9.

Kristdemokraterna: Betyg från årskurs 6.

Liberalerna: Betyg från årskurs 4.

Miljöpartiet: Betyg tidigast i årskurs 7.

Partierna har förstås åsikter i en massa andra frågor. Ibland byter de åsikt i en fråga. Gå in på partiernas hemsidor om du vill veta mer om vad de tycker. Det går också att mejla och fråga dem.

Val till EU

Europeiska unionen (EU) är ett samarbete mellan 27 av Europas länder. Länderna i EU har en gemensam politik i många frågor, exempelvis miljö, jordbruk, ekonomi och handel med resten av världen. Genom åren har EU fått mer och mer att säga till om. En del tycker att EU borde bli starkare och till exempel ha en egen armé. En del tycker inte det.

Av Nordens länder är Sverige, Danmark och Finland med i EU. Norge och Island har valt att inte gå med.

EU-parlamentet, eller Europaparlamentet, diskuterar frågor som är viktiga för EU och är med och bestämmer om hur EU:s pengar ska användas. I EU-parlamentet finns 705 platser. Sverige har 21 av dem.

Det är val till EU-parlamentet var femte år. Då bestämmer de svenska väljarna vilka partier som ska representera Sverige i EU.

Utanför Europaparlamentet i Bryssel vajar medlemsländernas flaggor. Den blå flaggan på väggen med en ring av stjärnor är EU:s egen flagga.

Folkomröstningar

När det är **folkomröstning** får alla väljare rösta om vad de tycker i en viss fråga.

Folkomröstningar är inte särskilt vanliga i Sverige. Men det har hållits folkomröstningar om till exempel Sverige ska ha kärnkraft, vara med i EU och ha samma valuta (euro) som många andra länder inom EU.

Politikerna tyckte att dessa frågor var extra viktiga. Dessutom hade partierna svårt att komma överens. Många tyckte olika, även de som var med i samma parti. Därför bestämde man sig för att fråga väljarna direkt.

När Sverige röstade om euron fanns det en röstlapp som det stod Ja och en som det stod Nej på. Nej fick flest röster och därför bytte inte Sverige ut kronan mot euron.

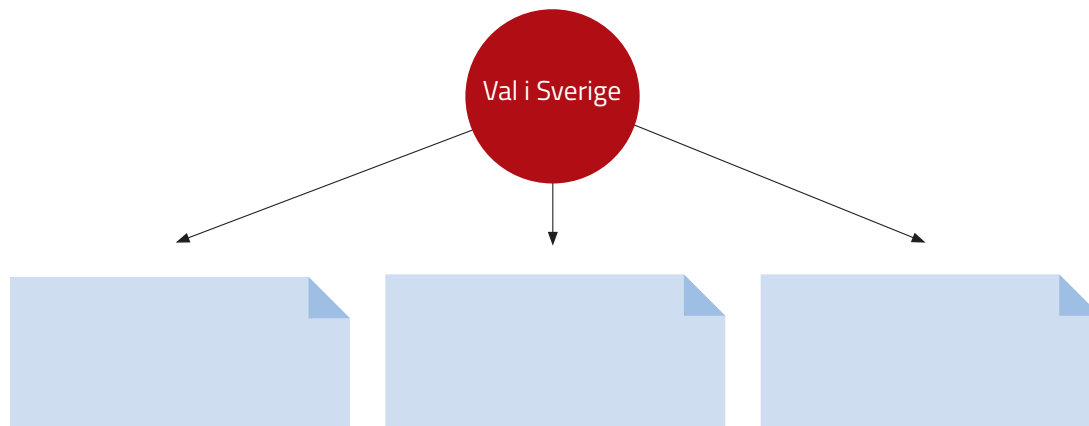
FRÅGOR PÅ TEXTEN

1. Vart fjärde år är det val i Sverige. Vilka tre val sker samtidigt?
2. Vilka får rösta i riksdagsvalet?
3. Vad gör partierna under valkampanjen?
4. Var och när kan man rösta?
5. Varför står man bakom en skärm när man röstar?
6. Hur många länder är med i EU?
7. Inom vilka områden har EU-länderna en gemensam politik?
8. Vad skiljer en folkomröstning från ett vanligt val?

Val

GRUNDBOKEN
s. 18–24

14. Vilka tre val har vi i Sverige vart 4:e år?

15. Vem av personerna får inte rösta i valet till Riksdagen?

Amir är 18 år och svensk medborgare.
Han är född i Iran, men har bott i Sverige
sedan han var 12 år.

Saga är 19 år och svensk medborgare.
Hon bor just nu i Norge, men bodde i
Sverige tills hon var 15 år.

Lisa är 35 år och amerikansk medborgare. Hon
är född i Sverige, men har flyttat till USA och
sagt upp sitt svenska medborgarskap.

Den som inte får rösta i Sverige är _____ för att _____

16. Vilket parti?

I ordflåtan ska du skriva in namnen på de åtta riksdagspartierna efter valet 2018. Du har fått hjälp med ordet i mitten.

17. Partierna har valkampanj.

a) Ge exempel på vad partier kan göra under en valkampanj.

b) Vilket av exemplen ovan tror du är det bästa sättet att nå ut med sina åsikter? Förklara varför.

18. Så går valet till.

Fyll i de ord som saknas.

I Sverige infaller alltid valdagen på en _____ för att då är de flesta lediga. Om man inte kan den dagen så kan man rösta i _____.

När _____ har stängts så räknas alla röster. Beroende på hur många röster ett parti får så får de ett antal platser i _____.

Politiker från olika partier försöker ofta _____ och _____.

19. Varför är det viktigt att rösta?

Hur skulle det bli om väldigt få människor i ett land röstade?

20. Vad skulle kunna hända om dessa tre saker inte fanns i en demokrati?

Man får rösta på vilket parti man vill.

Det är hemligt vilket parti man röstar på.

Vem som helst får starta ett parti och ställa upp i valet.

21. Val till EU.

a) Vad är EU en förkortning av? _____

b) Hur många länder är med i EU? _____

c) EU samarbetar inom många områden, till exempel *jordbruk*, *ekonomi*, *handel* och *miljö*. Välj ett av dessa områden och förklara varför du tror att EU samarbetar inom det området.

Jag väljer _____ och jag tror att EU samarbetar inom detta för att

22. Folkomröstningar.

Det verkar bra med folk-
omröstningar. Jag tycker att
man borde ha det oftare.
Det skulle ju vara riktig
demokrati.

Simon, 12 år

Nej, jag tycker det är bättre om
politikerna bestämmer. De är mer
insatta och kan kanske mer om
sådant man röstar om.

Ida, 11 år

Vem håller du mest med? Simon eller Ida? Förklara varför du tycker som du gör.

Hur styrs Sverige?

Som du har läst om tidigare är Sverige indelat i tre delar: Staten, regioner och kommuner. Varje del styrs av valda politiker.

Riksdagen har makten över lagarna

Så vem är det egentligen som bestämmer i Sverige? Det beror på vad det handlar om. Regionen bestämmer vissa saker och kommunen vissa saker. Den allra högsta makten finns hos **riksdagen**. I riksdagen finns 349 personer, från olika delar av Sverige.

Riksdagshuset ligger i Stockholm. Till vänster på bilden, på andra sidan vattnet ligger Rosenbad. Det är en av regeringens lokaler och där har statsministern sin arbetsplats.

Riksdagsledamöterna kommer från alla delar av landet. De som inte bor i Stockholm får låna en lägenhet där de kan sova över när det är möten.

Politikerna i riksdagen kan förstås inte bestämma om allting. Men det är riksdagen som bestämmer vilka **lagar** som ska finnas i Sverige, hur statens pengar ska användas och mycket mer.

Lagarna handlar inte bara om vad som är förbjudet att göra. Det finns lagar om allt möjligt, till exempel om hur miljön ska skyddas och om hur skolan ska vara.

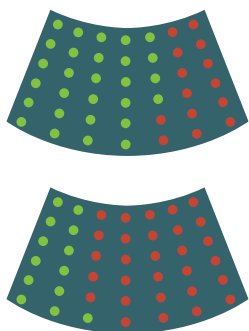
Några av riksdagens viktigaste uppgifter:

- stifta lagar
- godkänna budgeten, det vill säga hur statens pengar ska användas
- kontrollera att regeringen sköter sitt arbete.

Stifta är att starta eller skapa något.

POLITIK OCH DEMOKRATI **25**

I en stor lokal som kallas plenisalen röstar riksdagsledamöterna i olika frågor. De röstar genom att trycka på en knapp och sen syns resultatet på en stor tavla längst fram.

Riksdagen godkänner regeringen

Det parti som fått flest röster i valet får flest röster i riksdagen. De har alltså flest representanter i riksdagen och har därför större möjlighet att påverka.

Efter valen 2006 och 2010 bildade Moderaterna, Folkpartiet (som numera heter Liberalerna), Kristdemokraterna och Centerpartiet en regering tillsammans.

Efter valen 2014 och 2018 bildade Socialdemokraterna och Miljöpartiet en regering tillsammans.

Vad gör regeringen?

Regeringen är den högsta ledningen för Sverige. Det är den som ska styra landet och se till att besluten som fattas i riksdagen blir genomförda. Regeringen lägger fram en budget. Det är ett förslag på hur statens pengar ska användas. Sedan röstar riksdagen om den ska godkänna budgeten.

Regera är att styra över ett land.

Regeringens viktigaste uppgifter är att:

- styra landet
- ge förslag till budget
- se till att riksdagens beslut (lagar) genomförs.

En regering består av flera olika **ministrar**. Ministrarna har hand om vissa frågor. Finansministern har ansvar för den svenska ekonomin. Skolministern har det yttersta ansvaret för skolan. Utrikesministern ansvarar för hur Sverige samarbetar med andra länder.

Ministrarna och regeringen har många anställda som hjälper dem.

Chefen för regeringen kallas **statsminister**. Det är vanligt att ledaren för det största partiet i regeringen blir statsminister.

Statsministern och regeringen har stor makt. Men det är alltså inte regeringen som bestämmer vad Sverige ska ha för lagar. Det gör riksdagen.

Riksdagen kan ge regeringen sparken, om den tycker att regeringen inte sköter sitt jobb.

Regeringens budgetförslag handlar om skola, försvar, vård, kultur och mycket annat. Det gör att den blir på många sidor. Den finns förstås också digitalt.

Sveriges statsministrar de senaste 50 åren

2014–Stefan Löfven (Socialdemokraterna)
2006–14 Fredrik Reinfeldt (Moderaterna)
1996–2006 Göran Persson (Socialdemokraterna)
1994–96 Ingvar Carlsson (Socialdemokraterna)
1991–94 Carl Bildt (Moderaterna)
1986–91 Ingvar Carlsson (Socialdemokraterna)
1982–86 Olof Palme (Socialdemokraterna)
1979–82 Torbjörn Fälldin (Centerpartiet)
1978–79 Ola Ullsten (Folkpartiet)
1976–78 Torbjörn Fälldin (Centerpartiet)
1969–76 Olof Palme (Socialdemokraterna)

Reflektera

I listan på statsministrar finns bara män. Varför är det så tror du?

Kommunfullmäktige och regionfullmäktige

Varje kommun har ett kommunfullmäktige. Olika kommuner har olika antal platser i sitt fullmäktige. Kommunfullmäktige röstar om sådant som rör den enskilda kommunen. Till exempel var någons skolorna ska ligga och vad de ska heta.

Men kommunen kan inte bestämma vad som helst. Den kan till exempel inte bestämma att det inte ska finnas några skolor alls. För i lagen som gäller för hela Sverige står det att alla barn har rätt att gå i skolan.

Några uppgifter som kommunerna måste ansvara för

Sophämtning

Förskola, grundskola
och gymnasieskola

Bostäder

Vatten och avlopp

Bibliotek

Miljöfrågor

Idrottsanläggningar och badhus
hör till kommunernas uppgifter.

Sjukvården är något som regionen ansvarar för. Det skulle vara svårt för många små kommuner att ha egna sjukhus.

Regioner fattar beslut om sådant som rör mer än bara en kommun, men inte hela landet. Alla regioner har ett regionfullmäktige. Det bestämmer till exempel var sjukhusen ska ligga och vad det ska kosta att åka med lokaltrafiken.

Uppgifter som regionerna måste ansvara för

Frivilliga uppgifter för regionerna

Sverige är en monarki

Sverige är en **monarki**. Det betyder att vi har en monark, det vill säga kung eller drottning. Andra exempel på monarkier är Danmark, Norge, Spanien och Nederländerna.

Länder som inte har en kung eller drottning kallas för republiker. Republiker har i stället en president.

Kung Carl XIV Gustaf och hans dotter, kronprinsessan Victoria.

Reflektera

Kungen är inte vald av folket utan föddes till kung. Är det okej att ha en kung i en demokrati?

Kungen har ingen politisk makt

Kungen är Sveriges statschef. Det betyder att han ska vara en representant för hela Sverige. Han går ofta på möten med kungar och presidenter från andra länder. Han reser också runt i Sverige och håller tal, till exempel när det är fest eller nya byggnader ska öppnas.

Kungen väljs inte, utan jobbet går i arv. När den nuvarande kungen dör tar hans äldsta barn över jobbet. Kungen kan välja att sluta, men det är ovanligt. Kungar brukar ha kvar sina jobb tills de dör.

För flera hundra år kunde kungen bestämma nästan allting själv. Men det var ju innan Sverige var en demokrati. Nu för tiden har kungen ingen politisk makt.

Kungen ska representera alla människor i Sverige, oavsett vilka de är eller vilka partier de röstar på. Därför brukar han inte prata om politiska frågor. Han går inte ens och röstar.

FRÅGOR PÅ TEXTEN

1. Vilka är några av riksdagens viktigaste uppgifter?
2. Vilka är regeringens uppgifter?
3. Vad gör en minister?
4. Vem är chef över regeringen?
5. a) Vilka uppgifter måste kommunen ansvara för?
b) Varför tror du att dessa uppgifter inte är frivilliga?
6. Vilka uppgifter ansvarar regionerna för?
7. Vad är det för skillnad mellan en monarki och en republik?

Hur styrs Sverige?

GRUNDBOKEN
s. 25–30

23. Riksdagens uppgifter.

Ge exempel på tre viktiga uppgifter som Sveriges riksdag har:

24. Regeringens uppgifter.

Ge exempel på tre viktiga uppgifter som Sveriges regering har:

25. Sant eller falskt?

a) Läs påståendena om riksdag och regering. Markera med ett kryss om de är sanna eller falska.

PÅSTÄENDE	SANT	FALSKT
I riksdagen finns den största makten.		
Chefen för regeringen kallas för statsministern.		
I riksdagen finns 349 personer.		
Regeringen består av riksdagsledamöter.		
Riksdagsledamöterna kommer från alla delar av Sverige.		
Regeringen är den högsta ledningen i Sverige.		
Det parti som fått minst antal röster får flest antal platser i riksdagen.		

b) Det finns två påståenden som är falska. Skriv om dem så att de blir sanna:

1. _____

2. _____

26. Vem ansvarar?

Skriv under varje bild om det är kommunen eller regionen som är ansvarig.

Sophämtning

Förskola, grundskola
och gymnasieskola

Sjukvård

Bibliotek

Tandvård

Vatten och avlopp

27. Varför behöver regioner och kommuner samarbeta kring kollektivtrafik?

28. Sverige är en monarki.

a) Förklara vad det innebär.

b) Nedan ser du tre påståenden om monarki. Placera in dem i rätt kolumn.

- Jobbet går i arv.
- Monarken har ingen politisk makt.
- Monarken bestämmer allt.

FÖRR I TIDEN	IDAG	BÅDE FÖRR I TIDEN OCH IDAG

Statsministerlängd

I tabellen på nästa sida ser du alla Sveriges statsministrar och regeringspartier sedan 1876 då ämbetet som statsminister infördes.

Svara på frågorna. Svaren hittar ni i tabellen.

1. Vilket parti har haft makten mest? _____

2. Vem har varit statsminister flest gånger?

3. Vilken statsminister har suttit längst vid makten?

4. Vad hette Sveriges första statsminister?

5. Hur många olika statsministrar har vi haft? _____

6. Vilka statsministrar dog vid makten?

7. Vilken är den enda statsministern som mördats?

8. Vad heter Sveriges första kvinnliga statsminister?

9. I vilken månad är det vanligast att en statsminister har tillträtt?

10. Varför är det vanligast att tillträda som statminister just denna månad?

Statsminister	Tillträdde	Av gick	Parti
Louis De Geer	20/3 1876	19/4 1880	Partilös
Arvid Posse	19/4 1880	13/3 1883	Partilös
Carl Johan Thyselius	13/6 1883	16/5 1884	Partilös
Robert Themptander	16/5 1884	6/2 1888	Partilös
Gillis Bildt	6/2 1888	12/10 1889	Partilös
Gustaf Åkerhielm	12/10 1889	10/7 1891	Partilös
Erik Gustaf Boström	10/7 1891	12/9 1900	Partilös
Fredrik von Otter	12/9 1900	5/7 1902	Partilös
Erik Gustaf Boström	5/7 1902	13/4 1905	Partilös
Johan Ramstedt	13/4 1905	2/8 1905	Partilös
Christian Lundeberg	2/8 1905	7/11 1905	Partilös
Karl Staaff	7/11 1905	29/5 1906	Liberala samlingspartiet
Arvid Lindman	29/5 1906	7/10 1911	Allmänna valmansförbundet
Karl Staaff	7/10 1911	17/2 1914	Liberala samlingspartiet
Hjalmar Hammarskjöld	17/2 1914	30/3 1917	Partilös
Carl Swartz	30/3 1917	19/10 1917	Första kammarens nationella parti
Nils Edén	19/10 1917	10/3 1920	Liberala samlingspartiet
Hjalmar Branting	10/3 1920	27/10 1920	Socialdemokraterna
Louis De Geer d.y.	27/10 1920	23/2 1921	Partilös
Oscar von Sydow	23/2 1921	13/10 1921	Partilös
Hjalmar Branting	13/10 1921	19/4 1923	Socialdemokraterna
Ernst Trygger	19/4 1923	18/10 1924	Allmänna valmansförbundet
Hjalmar Branting	18/10 1924	24/1 1925	Socialdemokraterna
Rickard Sandler	24/1 1925	7/6 1926	Socialdemokraterna
Carl Gustaf Ekman	7/6 1926	2/10 1928	Frisinnade folkpartiet
Arvid Lindman	2/10 1928	7/6 1930	Allmänna valmansförbundet
Carl Gustaf Ekman	7/6 1930	6/8 1932	Frisinnade folkpartiet
Felix Hamrin	6/8 1932	24/9 1932	Frisinnade folkpartiet
Per Albin Hansson	24/9 1932	19/6 1936	Socialdemokraterna
Axel Pehrsson-Bramstorp	19/6 1936	28/9 1936	Bondeförbundet
Per Albin Hansson	28/9 1936	6/10 1946 +	Socialdemokraterna
Östen Undén (tf.)	6/10 1946	11/10 1946	Socialdemokraterna
Tage Erlander	11/10 1946	14/10 1969	Socialdemokraterna
Olof Palme	14/10 1969	8/10 1976	Socialdemokraterna
Thorbjörn Fälldin	8/10 1976	18/10 1978	Centerpartiet
Ola Ullsten	18/10 1978	12/10 1979	Folkpartiet
Thorbjörn Fälldin	12/10 1979	8/10 1982	Centerpartiet
Olof Palme	8/10 1982	28/2 1986 +	Socialdemokraterna
Ingvar Carlsson	1/3 1986	4/10 1991	Socialdemokraterna
Carl Bildt	4/10 1991	7/10 1994	Moderata samlingspartiet
Ingvar Carlsson	7/10 1994	22/3 1996	Socialdemokraterna
Göran Persson	22/3 1996	6/10 2006	Socialdemokraterna
Fredrik Reinfeldt	6/10 2006	3/10 2014	Moderata samlingspartiet
Stefan Löfven	3/10 2014	30/11 2021	Socialdemokraterna
Magdalena Andersson	30/11 2021	18/10 2022	Socialdemokraterna
Ulf Kristersson	18/10 2022	nuvarande	Moderaterna

Sveriges första kvinnliga statsminister

Ända sedan vi fick vår första statsminister i Sverige i slutet på 1876 har det varit män som har varit statsministrar. Det är inte förrän år 2021 som riksdagen väljer en kvinna till regeringschef – Magdalena Andersson. Hundra år efter att vårt land fick kvinnlig rösträtt går hon till historien som Sveriges första kvinnliga statsminister. Karin Söder var Sveriges första kvinna som minister och partiledare. Allt sedan dess har vi haft flera kvinnliga ministrar och partiledare.

Många av våra nordiska grannländer har redan haft flera kvinnliga regerings- eller statschefer, till exempel Norge och Finland. FN har 193 medlemsländer och färre än 30 av dem har kvinnliga stats- eller regeringschefer. Några av de länder som ännu inte haft en kvinnlig statschef är USA, Ryssland och Kina.

Vem är statsminister Magdalena Andersson?

Magdalena är utbildad civilekonom och har arbetat med politik och ekonomi i många år, bland annat som överdirektör på Skatteverket och som ekonomisk-politisk talesperson. År 2014 blev hon finansminister. När Stefan Löfven avgick som partiledare för Socialdemokraterna valdes

Magdalena Anderson valdes till ny partiordförande för Socialdemokraterna den 4 november 2021. Hon tillträdde som statsminister den 30 november 2021.

FOTO: CHRISTIAN POHL, REGERINGSKANSLIET

Magdalena som efterträdare. För övrigt så är hon född 1967 och uppvuxen i Uppsala. Hon bor i Nacka, är gift och har två barn och sägs gilla friluftsliv.

Magdalena brukade bära folkdräkt vid riksdagens högtidliga öppnande. Hon har sagt att hon tycker att folkdräkt är fint, att hon vill bevara det svenska kulturarvet och är stolt över att kunna bära ett plagg med så vacker sömnad.

Magdalena är känd för att vara sparsam. Hon brukar använda uttrycket ”vi måste spara i ladorna” och har ett rykte om sig att vara bland de snålaste politikerna i Europa.

Vad gör en statsminister?

Statsministern är chef över regeringen. Statsministern väljer vilka ministrar som ska ingå i regeringen. Regeringen styr landet genom att bland annat lämna förslag på nya lagar eller lagändringar och att se till att det som bestäms i riksdagen blir verklighet. Statsministern representerar ofta Sverige utomlands och tar emot statschefer från andra länder när de besöker Sverige.

Visste du att statsministerns lön är 211 000 kronor per månad.

Svara på frågorna:

1. Vilket år fick Sverige kvinnlig rösträtt?

2. Vad hette Sveriges första kvinnliga partiledare?

3. Vilket datum valdes Magdalena Andersson till partiledare för Socialdemokraterna?

4. Vilket datum blev Magdalena Andersson statsminister?

5. Magdalena Andersson har varit finansminister längre än någon annan i EU. Hur länge satt hon på posten?

6. Vilket politiskt parti tillhör Magdalena Andersson?

7. Vad brukar Magdalena Andersson ha på sig när riksdagens nya arbetsår börjar?

8. Vad har Magdalena Andersson för utbildning?

9. Vad har Norge och Finland haft som inte Ryssland och USA har haft?

10. Vad är Magdalena Andersson känd för bland kollegorna i Europa?

Diskutera:

- Vad gör en statsminister? Försök att tillsammans räkna upp vad ni tror en statsminister har för uppdrag och arbetsuppgifter.
- Vad tycker du gör en bra statsminister?
- Skulle du vilja bli statsminister? Varför/Varför inte?
- Vad betyder uttrycket "Vi måste spara i ladorna", tror du?

Valspråk

Ett valspråk är en kort formulering som beskriver en grundtanke.

Ibland pratar man i stället om partiets paroll eller slogan, men oavsett vad det kallas kan man säga att det är som en reklamfras för ett parti.

I en valrörelse använder partierna sig av flera olika valspråk.

Vilken valspråk hör till vilket parti? Diskutera tillsammans och se om ni kan resonera er fram till rätt svar eller sök på partiernas hemsidor på nätet. Skriv partiets förkortningen vid rätt valspråk.

Socialdemokraterna (S)

Kristdemokraterna (KD)

Sverigedemokraterna (SD)

Centerpartiet (C)

Moderaterna (M)

Vänsterpartiet (V)

Liberalerna (L)

Miljöpartiet (MP)

Tro på Sverige.

☐

Sverige kan mer.

☐

Vi gör Sverige till Sverige igen.

☐

För ett rättvisare Sverige.

☐

På din sida.

☐

Sverige vinner på grön politik.

☐

Dags att ta Sverige på allvar.

☐

För din frihet.

☐

Diskutera:

- Vad menas med valspråken?
- Vad tror du att partierna vill genomföra och uppnå?

Valaffischer

Diskutera:

- Vad visar bilderna? Varför tror ni att partierna har valt just de här bilderna? Vad vill partierna förmedla med bilderna?
- Vilka känslor väcker affischerna?
- Vilket är partiernas budskap på affischerna? Vad försöker de säga?
- Vilken affisch är bäst/sämst, tycker du? Varför?
- Finns det några likheter och skillnader mellan affischerna?

Extra uppgift

Gör en egen valaffisch med en valfråga som är viktig för dig.

Besök en valstuga

Gruppens politiska parti är:

I gruppen ingår följande klasskompisar:

Er grupp ska besöka ert parti i deras valstuga. Samla information tillsammans om ert parti och försök få svar på följande frågor:

- 1. Vilken eller vilka är partiets huvudfrågor i kommunpolitiken?**
- 2. Vilka är de viktigaste förändringarna som partiet vill göra för skolan?**
- 3. Vad vill partiet göra för ungdomar i er kommun?**

Här ser ni en av många valstugor som finns på gator och torg runt om i Sverige inför ett val. En valstuga är en "stuga" som används av de olika politiska partierna under valkampanjen. Där kan politiker träffa medborgarna och prata om sin politik.

Under besöket i valstugan:

- Ställ era frågor till de som står i valstugorna. Ställ följdfrågor om ni inte tycker att ni fått tillräckligt med information eller om ni inte riktigt förstår vad de menar.
- Skriv ner och anteckna de svar ni får av politikerna i valstugorna.
- Fotografera gärna valstugan, vilken eller vilka frågor de lyfter fram, alltså vilka frågor som står på affischerna vid valstugan.
- Ta gärna med er broschyrer tillbaka till skolan.
- Tänk på att vara trevliga mot de politiker ni möter oavsett om ni håller med dem eller inte.

Efter besöket i valstugan:

- Gör en presentation utifrån de svar ni fått, broschyrer från valstugan och information från partiets hemsida i er kommun.
- Presentera partiets svar för klassen.

Sedan förra valet 2022 har 8 partier suttit i Sveriges riksdag. Några av partierna är över hundra år gamla, men två av dem bildades så sent som på 1980-talet.

Vem som helst kan bilda ett politiskt parti, men för att få ställa upp i riksdagsvalet måste partiet ha ett namn och vara registrerat hos Valmyndigheten. Dessutom måste 1 500 personer ha skrivit under på att de stödjer partiet.

Tänk er att ni skulle starta ett parti. Hur skulle ert parti se ut?

- Vad skulle ert parti heta?
- Vilka skulle vara era tre huvudfrågor?
- Vilket skulle vara ert valspråk?
- Hur skulle er partisymbol se ut?

Partiets namn

Tänk på att partiets man ska säga något om vad partiet tycker är viktigt eller vilken politisk inriktning partiet har.

Huvudfrågor

De stora partierna har ofta åsikter kring alla större samhällsfrågor, men de har ofta några frågor som de tycker är viktigare än andra. Det finns även enfrågepartier, som bara är intresserade av att driva en fråga, alltså att påverka inom ett speciellt område.

För att kunna övertyga och påverka måste man ha argument.

Förklara varför ni tycker att det är en viktig fråga. Om det är ett problem ni lyfter fram, så ska ni också ha förslag på lösningar. Exempel på politiska frågor: miljön och klimatet, vården, skolan, rättssystemet och försvaret. Ni kan välja bland dessa eller ta helt andra frågor som ni tycker är viktiga.

Valspråk

Formulera en kort och kärnfull mening som får bli partiets valspråk. Valspråket ska säga något om vad partiet tycker är viktigt.

Partisymbol

Flera partier har blommor som symboler och andra har bokstäver. Välj en symbol som passar er politiska inriktning och motivera varför ni valt symbolen.

Redovisning

Berätta för de andra i klassen om ert parti. Ni kan välja att utgå från en digital presentation, göra planscher eller kanske göra det som en intervju där någon ni berättar om det nya partiet.

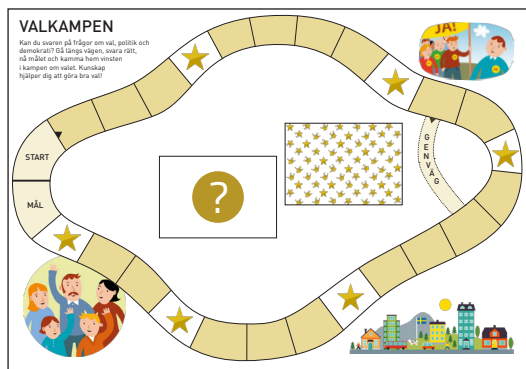
Var beredd på att svara på frågor och försvara er politik. Det blir enklare om ni ha förberett era argument och motiveringar ordentligt.

Valkampen – spelregler

För 2–6 personer.

Vad går det ut på?

Spelet går ut på att komma först i mål genom att svara rätt på frågor om hur Sverige styrs och det svenska valsystemet.

Vad behövs?

- en spelplan
- en bunt med frågekort
- en bunt med stjärnkort
- (eventuellt en tärning)
- varsin spelpjäs (kan vara ett suddgummi, ett gem eller något annat litet föremål)
- kunskaper om hur Sverige styrs och det svenska valsystemet

Hur går spelet till?

1. Placera era spelpjäser på START. Lägg frågekorten och stjärnkorten på de markerade rutorna på spelplanen med frågorna nedåt.
2. Slå med tärningen eller dra lott om vem som ska börja. Gå sedan laget runt medsols.
3. Den som sitter till vänster om den som börjar tar det översta frågekortet och läser upp frågan.
4. Om personen som fått frågan svarat rätt får hen slå med tärningen och gå så många steg som tärningen visar. Om ni inte har en tärning får den som svarat rätt gå två steg framåt.
5. Om någon hamnar på en ruta med en stjärna får hen ta ett stjärnkort och direkt följa instruktionen som står där.
6. Efter det är det dags för nästa person att svara på en fråga.
7. Om någon hamnar på rutan med en genväg, får hen hoppa fram till den rutan som genvägen slutar i.
8. Den som kommer först i mål vinner spelet.

Om ni blir klara snabbt kan ni spela en gång till. Ju mer ni spelar, desto mer kommer ni att kunna. Lycka till!

Argumentationsämnen

katt	hund
morgon	kväll
titta på tv	lyssna på musik
vinter	sommar
böcker	datorer
cykel	bil
matte	engelska
jul	födelsedagar
pizza	hamburgare med pommes frites
streamingtjänster	bio
vänner	familj
England	USA

Partidebatt

Du ska nu iklä dig rollen som politiker och argumentera för ditt politiska partis åsikter i några valfrågor.

Ditt namn: _____

Ditt politiska parti är: _____

I din grupp ingår följande klasskompisar:

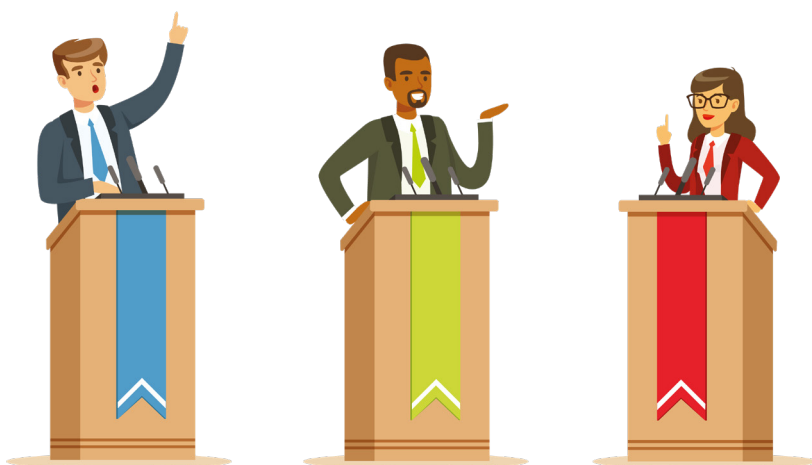
De utvalda valfrågorna som ska debatteras i partidebatten är:

1. Leta information om vad partierna anser i dessa frågor genom att besöka valstugor eller söka information på de olika partiernas hemsidor.

2. Samla argument och motargument. Skriv ner argumenten på lappar och ta med er till partidebatten. Dela upp valfrågorna mellan varandra så att alla säger något. Hjälp varandra under debatten.

Argumentationstips

- När man argumenterar försöker man övertyga andra genom att presentera fördelar med det man argumenterar för, men även nackdelar med motståndarsidans förslag. Det är viktigt att alla får säga vad de tycker och att de andra lyssnar. Det är också viktigt att inte bara säga vad man tycker utan att också förklara **varför** man tycker så. Vad finns det för argument som stödjer det du tycker?
- Försök vara saklig och basera dina argument på fakta istället för att bara komma med åsikter. Om du argumenterar med fakta måste de stämma, annars är argumenten inte hållbara. Ett argument måste alltså vara sant.
- En argumentation börjar ofta med en tes. Det är budskapet och det som debattören vill övertyga den som lyssnar om. Ni ska vara beredda på att försvara hur ni har tänkt. En god debattör har nämligen svar på det mesta.

- Det är inte alltid den som pratar högst och mest som är bäst på att föra fram sina åsikter. Låt därför gärna dina motståndare tala till punkt. Tala klart och tydligt, undvik att skrika och försöka överrösta dina motdebattörer.
- För att argumentationen ska vara trovärdig och inte upplevas som tjatig är det bra att variera sig med olika verb, till exempel: tycker, vet, anser, menar, tror, är övertygad om, är säker på.
- Undvik egna värderingar och generaliseringar. Om du säger: "Det är dumt att bygga simhallar" så är det en värdering. Det är din personliga åsikt som kanske grundar sig i att du inte gillar att simma och därför tycker att det är onödigt att bygga simhallar. Om du säger "Pensionärer är fattiga" så är det en generalisering. När du generaliserar buntar du ihop individer och gör ett uttalande som inte gäller alla.
- Tänk också på att använda ett vårdat och respektfullt språk och undvik värdeladdade ord.
- Gå absolut inte till personangrepp och visa framför allt att du respektera andras åsikter.